

ANDERS LARSSON

LJUSSÄTTAREFÖRENINGEN

Svenska Ljussättareföreningen (SLF) är sedan några år en samarbetsförening till STTF. SLFs ordförande Anders Larsson informerar här om vad som har hänt i föreningen. Foton av Anders Larsson.

Snön ligger djup över hela Sverige och den ljusa delen av dygnet är nu så kort som det kan bli – vi har snart kommit fram till midvinter. Men håll ut, snart vänder det! För alla som vill njuta av vintersporter är detta naturligtvis inledningen på en perfekt vinter.

Ur uppdragsperspektiv sett finns ingen direkt fördel av att vi har en bland de tidigaste och mest intensiva vintrarna på mannaminne, om man inte arbetar med event i anslutning till stora vintersportevenemang.

Men dessförinnan har vi ju allt som hör julen till – inte minst all julbelysning som ska upp. Ni har säkert lagt märke till den ljusexplosion som har ägt rum under de senaste åren. Detta har även inneburit att många som arbetar med julskyltning nu även gör det i form av all belysning som ska designas, monteras och kopplas in.

FÄRRE LAMPOR MEN MER LJUS

Under denna mörka tid på året gläder sig nog alla åt att vi kring julen blir upplysta genom de tusentals ljuskällor som julbelysningen utgör. Men hur upplysta är vi egentligen om man betänker att denna belysning är en stor energitjuv.

Men har det inte skett en stor förskjutning i utformningen av ljuskällorna under den senaste tiden? Jo förvisso är det så, eftersom EU har beslutat att ta bort de största energi-

bovarna från marknaden i en lång utfasningsperiod som varar fram till 2016.

Det jag tänker på är att glödlamporna ska fasas ut, ett arbete som inleddes redan i september 2009 och som skall vara avslutat i september 2016. Man gör detta med hänvisning till att det finns, samt kommer att finnas, godtagbara ljuskällor som är mindre energikrävande vilka kan tjäna som fullgoda alternativ till den klassiska glödlamporna.

Från den svenska Energimyndigheten beräknar man att utfasningen av glödlampor kommer att spara 10 procent av elen som används i hushållen. Det är en minskning med 2 TWh per år, vilket motsvarar användningen i cirka 80 000 elvärmda villor under ett år. Motsvarande besparing i hela EU beräknas uppgå till hela 40 TWh!

De alternativ som man hänvisar till är framförallt kompaktlysrör, men även LED ser man som en stor ersättning till alla dagens glödlampor. Och här kommer vi alltså till den dagsaktuella frågan om vi verkligen långsiktigt spar den energi som EU hoppas att vi ska göra.

Förvisso har mängden av energikrävande glödlampor gått ner, men på lång sikt verkar det som om vi alla glatt ersätter dessa ljuskällor med en mängd ny små LED. Dessa drar förvisso var och en för sig mindre energi, men eftersom vi får en så

stor mängd nya små ljuskällor så blir den totala energikonsumtionen kanske i längden långt större än den med glödlamporna!

EKODESIGN – NÄSTA MODEORD?

Redan år 2005 trädde Ekodesign-direktivet / EuP-direktivet i kraft. Genom Lagen om ekodesign implementerades detta i Sverige och trädde i kraft 1/5 2008. För de flesta är detta relativt okänt och anledningen till detta tror jag ligger i att direktivet syftar till att förbättra produkternas miljöprestanda under hela livsrytten.

Direktivet ska även utgöra en ram för att systematiskt fastställa krav på energianvändande produkter.

Men för många ljussättare betyder uttrycket Ekodesign något helt annat. Redan under förra årets utdelande i England av priset Knight of Illumination tilldelades en ljussättare pris för en ljussättning som utförts på ett extra miljömedvetet sätt – en sann ekodesign!

Det är i denna anda vi måste arbeta i fortsättningen då vi diskuterar vilka ljuskällor vi ska använda i fortsättningen. Nu när våra glödlampor håller på att fasas ut kommer dessa naturligtvis att ersättas med nya, och kanske fler, ljuskällor, vilka sammanlagt kanske förbrukar mer energi än de ljuskällor som vi nu fasar ut!

Inför LLB 11 som går av stapeln på Älvsjömässan i Stockholm i början

av maj månad hoppas vi att kunna skapa ett seminarium kring denna fråga. Frågan är högaktuell bland oss ljussättare och vi hoppas därför att Energimyndigheten som handhar dessa frågor och direktiv ska vilja gästa oss på ett sådant seminarium. Håll ögonen öppna inför mer information kring detta under våren.

HUR MINNS VI VÅRA LJUSSÄTTNINGAR?

Avslutningsvis vill jag ta upp frågan om hur vi långsiktigt bevarar intrycket av våra ljussättningar till eftervärlden. Nu kanske ni utropar CAD, WYSIWYG, Capture och namnen på andra förnämliga rit- och visualiseringsverktyg.

Men det är inte dit jag vill komma utan till hur vi för eftervärlden kan visa hur det såg ut i det slutgiltiga resultatet på scenen. Jag har naturligtvis inget bra svar på den frågan, men blev nyligen uppmärksam på den då jag var i Peking på ett möte kring utbildningar inom scenkonstområdet.

Inför mötet hade ett antal designer för scenografi, kostym, ljus och ljud gjort en mycket fin utställning kring sina arbeten.

Men utöver detta hade även ljussättaren Zhou Zhengping, vilken bl a var inblandad i arbetet kring invigningen av OS i Peking, gett ut boken "The Brilliant World And The Light of Soul" Detta praktverk på 366 sidor omfattade hela Zhou Zhengpings verk från teater, opera och andra typer av ljussättningar.

Jag hoppas att vi i framtiden ska ha möjlighet att göra något liknande kring de arbeten som framställs av Svenska ljussättare. Det stora problemet är dock att vi saknar en medvetenhet om att våra verk ska dokumenteras till eftervärlden i någon form av bildarkiv så att vi har en källa att gå till då vi vill åstadkomma ett motsvarande verk av format!

Vi måste bli bättre på att dokumentera våra ljussättningar. Här ett exempel från utställningen "Opera Mechatronica" i R1 under KTH. Ljussättare Anders Larsson, SLF.

Under OISTATs EduComm möte i Peking hade designer, tillika lärare på China Academy of Drama, skapat modeller kring sina verk. Här en modell av en av Kinas främste ljussättare Zhou Zhengping som nyligen har gett ut ett praktverk om sina ljussättningar.

Under kommande verksamhetsår hoppas jag att SLF ska få upp ögonen för denna fråga så att vi kan inleda arbetet med att tillskapa ett nationellt center för bildokumentation av ljussättningar.

Detta var allt för den här gången. På återseende i nästa nummer av ProScen.